

MARIO
VARGAS
LJOSA

Zelena kuća

Prevela
Gordana Mihajlović

Laguna

Naslov originala

Mario Vargas Llosa
LA CASA VERDE

Copyright © Mario Vargas Llosa, 1967
Translation Copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

Patrisiji

Romani Marija Vargasa Ljose
Knjiga br. 2

Od istog pisca:

Grad i psi

Zelena kuća

Razgovor u katedrali

Pantaleon i posetiteljke

Rat za smak sveta

Povest o Majti

Pohvala pomajci

Jarčeva fešta

Avanture nevaljale devojčice

Keltov san

SADRŽAJ

PROLOG	9
JEDAN.	11
DVA	119
TRI	205
ČETIRI.	317
EPILOG	401
O autoru	455

PROLOG

Ovu priču sam napisao vođen sećanjima na jedan kućerak obojen u zeleno, javnu kuću koja je bleštala u peščari na periferiji Pijure, 1946. godine, i na prekrasnu Amazoniju, carstvo pustolova, vojnika, Agvaruna, Huambisa, Šapra, misionara i trgovaca kaučukom i kožom koje sam upoznao 1958, na višenedeljnom putovanju po Gornjem Maranjonu.

Ali za nastanak ovog dela verovatno najviše dugujem Vilijamu Fokneru, u čijim sam knjigama otkrio čarolije forme u književnom delu, sazvučja različitih tačaka gledišta, dvoznačnosti, nijanse, tonove i perspektive kojima vešta konstrukcija i doteran stil mogu da obdare jednu pripovest.

Napisao sam ovaj roman u Parizu, između 1962. i 1965, strašno pateći i ludo uživajući, u jednom hotelčiću u Latinskom kvartu – hotelu *Veter* – i jednoj mansardi u Ulici Turnon, u susedstvu stana gde je živeo veliki Žerar Filip, koga je stanar pre mene, argentinski umetnički kritičar Damjan Bajon, veoma često slušao kako satima i satima vežba jedan jedini dugačak monolog iz Kornejevog *Sida*.

Mario Vargas Ljosa,
London, septembar 1998.

JEDAN

Narednik preleti pogledom preko mati Patrosinio i obad je još tamo. Čamac se ljuljuška na mutnoj vodi, između dva bedema od drveća, koje pravi vrelu, lepljivu zaparu. Sklupčani na dnu pamakarija,* obnaženi do pojasa, žandarmi spavaju u zaklonu od zelenkastožućkastog podnevnog sunca: glava Malog leži na stomaku Debelog, sa Plavog potocima lije znoj, Crni hropće otvorenih usta. Roj komaraca prati čamac, oko njihovih tela obleću leptiri, ose, debele muve. Motor ravnomerno brekće, zapuši se, pa opet zabrekće, a krmanoš Nijeves kormilari levom rukom, desnom puši, na njegovom glatkom i sjajnom licu ne pomera se nijedan mišić ispod slamnatog šešira. Ti ljudi iz šume nisu normalni, zašto se ne znoje kao sva ostala hrišćanska čeljad? Mati Anhelika stoji uspravno na krmu i žmuri, lice joj je izbrazdano hiljadama bora, tu i tamo izbaci iz usta vršak jezika, obliže znoj s nausnice i otpljune. Jadna staramajka, nisu više za nju ovako naporna putovanja. Obad zaleprša plavim krilcima, blago se odbaci i uzleti s ružičastog čela

---

* Vrsta lokalnog čamca za plovidbu Amazonom, nešto dužeg i pokrivenog krovom. (Prim. prev.)

mati Patrosinio, iščezne kružeći u beloju svetlosti a krmanoš hoće da ugasi motor, naredniče, stižu, iza one male klisure je Čikais. Ali naredniku je srce govorilo da tamo neće biti nikoga. Motor prestane da brekće, časne sestre i žandarmi otvore oči, dignu glave, gledaju. Krmanoš Nijeves je na nogama i zamahuje veslom čas desno čas levo, čamac nečujno priđe obali, žandarmi ustanu, navuku košulje, stave kape, nameste gamašne. Pališada bujnog rastinja na desnoj obali naglo se razmakne kad prođu okuku na reci i ispred njih se ukaže jaruga, kratak ume-tak crvenkaste zemlje spušta se do uvalice gde ima blata, šljunka, žbunova trske i paprati. Ne vidi se nijedan kanu na obali, nijedna ljudska prilika u jaruzi. Čamac pristane, Nijeves i žandarmi iskoče, gacaju po olovnosivom blatu. Pusto je kao na groblju, srce ga nije prevarilo, Mangači* su imali pravo. Narednik se nagnuo nad pramac, krmanoš i žandarmi izvlače čamac na suvo. Neka pomognu časnim sestrama, neka spoje ruke i prenesu ih, da se ne ukvase. Mati Anhelika veoma ozbiljno sedi na rukama Crnog i Debelog, mati Patrosinio se snebiva kad Mali i Plavi nameste ruke da ona sedne, i kad se spusti na njih, crvena je u licu kao rak. Žandarmi pređu obalu reke teturajući se, spuste časne sestre tamo gde nema blata. Narednik iskoči, dođe do ivice jaruge a mati Anhelika se već pentra uz obronak, veoma odlučno, a za njom mati Patrosinio, obe se veru četvoro-onoške, nestaju u kovitlacima crvene prašine. Zemlja u jaruzi je žitka, propada pri svakom koraku, narednik i žandarmi se batrgaju u blatu do kolena, zgureni, dave se u prašini, s maramicom na ustima, Debeli kija i pljuje. Na vrhu jedni drugima istresaju prašinu s uniformi a narednik gleda: proplanak kružnog oblika, nekoliko koliba s kupastim krovom, mali zasadi juke i banana, a svuda unaokolo nadvila se brda. Između koli-

* Potomci robova s Madagaskara dovedenih u Peru. (Prim. prev.)

ba, drvca s jajastim kesama što vise sa grana: gnezda paukara.* Rekao je on to njima: mati Anhelika, nek se zna, nema tu žive duše, eto vidite. Ali mati Anhelika ide tamo-amo, uđe u jednu kolibu, izađe i proviri u susednu, pljeska dlanovima i rasteruje muve, ne zastaje ni na tren i tako, izdaleka, prekrivena prašinom, kao da nije starica nego redovnička halja u pokretu, uspravna, veoma žustra senka. Za razliku od nje, mati Patrosinio je nepomična, ruke drži ispod mantije i pogledom dva-tri puta preleće preko pustog naselja. Nekoliko grana se zanjiše i začuje se cika, eskadrila zelenih krila, crnih kljunova i plavih grudi zvonko prhne iznad pustih koliba u Čikaisu, žandarmi i monahinje gledaju za njima dok ih ne proguta šiprag, ptičja graja se čuje još neko vreme. Ima tu papiga, to je dobro znati za slučaj da ponestane hrane. Ali od njih se dobija dizenterija, mati, hoću reći, ne prestaje da kulja iz stomaka. U jaruzi se pomoli slamnati šešir, suncem opaljeno lice krmanoša Nijevesa: znači, majčice, uplašile se Agvarune.** Ali one su načisto tvrdoglave, otkud im to da se ne obaziru na njegove reči. Mati Anhelika priđe, zbrčkanim okicama gleda levo-desno, a kvrgavim i krutim rukama, posutim smeđim mladežima, mlatara naredniku ispred lica: tu su negde oni, nisu odneli svoje stvari, treba da sačekaju da se vrate. Žandarmi se zgliedaju, narednik zapali cigaretu, dva paukara dolete i odlete, crno-zlatno perje zablista vlažnim sjajem. Još ptica, u Čikaisu ima svega. Osim Agvaruna, nasmeje se Debeli. A što ih ne zaskoče kad se ne nadaju?, mati Anhelika dahće, pa nije valjda da ih ne znate, majko?, pramen belih dlaka na bradi kaluđerice lagano zadrhti, plaše se hrišćana i kriju se, nema ni govora da će se vratiti,

* Ptice crnog-žutog perja koje žive u šumama peruanske Amazonije, i obično svijaju gnezda u blizini ljudskih naseobina. (Prim. prev.)

** Urođeničko indijansko pleme nastanjeno u peruanskim amazonskim šumama. (Prim. prev.)

dok budu ovde, neće od njih videti ni traga ni glasa. Mala, bucmasta mati Patrosinio takođe je tu, između Plavog i Crnog. Ali prošle godine se nisu krili, izašli su da nas dočekaju i čak su nam poklonili sasvim svežu gamitanu,* zar se narednik ne seća? Ali onda nisu znali, mati Patrosinio, a sad znaju, shvatite. Žandarmi i krmanoš Nijeves su posedali na zemlju, izuvaju se, Crni otvara čuturu, pije i uzdiše. Mati Anhelika digne glavu: neka postave šatore, naredniče, smežurano lice, neka nameste komarnike, pogled vodnjikavih očiju, sačekajte da se vrate, slabšan glas, i neka se ne mršti tu, ima ona iskustva. Narednik baci cigaretu, ugazi je, šta čekate, momci, na noge. Uto se začuje kokodakanje i iz šipraga iskoči kokoš, Plavi i Mali radosno vrisnu, crna kokica, potrče za njom, s belim pegama, uhvate je a iz očiju mati Anhelike suknu varnice razbojnici jedni, šta to rade, vitla pesnicom po vazduhu, neka je odmah puste, da nije slučajno njihova?, a narednik: neka je puste, ali, majčice, ako će da ostanu, treba da jedu, ne mogu da gladuju. Mati Anhelika neće dozvoliti nedolično ponašanje, kakvo poverenje mogu imati u njih ako im krađu domaće životinje? I mati Patrosinio se složi: naredniče, ukrasti znači uvrediti Boga, sa svojim okruglim i zdravim licem, zar on ne zna deset božjih zapovesti? Kokoš dotakne nožicama zemlju, kokodače, čisti se od buva ispod krila, pobegne gegajući se a narednik slegne ramenima: što da gaje lažne nade kad ih one poznaju koliko i on a možda i bolje. Žandarmi odmiču u pravcu jaruge, na drveću opet čiče papige i paukari, čuje se kako zuje insekti, na laganom povrtarcu njišu se listovi jarine** kojima su prekriveni krovovi u Čikaisu. Narednik otpusti gamašne, psuje kroz zube, iskrivio je usta a krmanoš Nijeves ga potapše po ramenu: naredniče, neka ga to ne oneraspoloži i neka prihvati događaje staloženo.

* Vrsta peruanske ribe. (Prim. prev.)

** Palma kratkog stabla i velikih listova. (Prim. prev.)

Narednik krišom pokaže prema časnim sestrama: Adrijane, od ovakvih lakih poslića on dušu ispusti. Mati Anhelika je veoma žedna i možda ima temperaturu, duh joj je i dalje čio i krepak, ali telo je već dosta iznemoglo, mati Patrosinio, a ova ne, ne, neka ne govori tako, mati Anhelika, sad kad dođu žandarmi, popiće limunadu i osećaće se bolje, videće. Da li one to šapuću nešto o njemu?, narednik rastreseno gleda oko sebe, misle li da je on budala?, maše kapom i hladi se, te dve ćurke!, i najednom se okrene ka krmanošu Nijevesu: nekulturno je šaputati u društvu, a ovaj: gledajte, naredniče, žandarmi trče natrag. Kanu? Crni: da, s Agvarunama?, Plavi: da, naredniče, i Mali: da, i Debeli i časne sestre: da, da, vrte se unaokolo i raspituju a narednik: neka se Plavi vrati u jarugu i mahne ako krenu da se penju, ostali neka se sakriju, krmanoš Nijeves podigne gamašne sa zemlje, puške. Žandarmi i narednik uđu u jednu kolibu, časne sestre ostanu na proplanku, majčice, sakrijte se, mati Patrosinio, brzo, mati Anhelika. One se zgledaju, sašaptavaju, pocupkuju, uđu u kolibu prekoputa a Plavi, iz žbunja u koje se sakrio, upre prstom u reku: evo iskravaju se, naredniče, vezuju kanu za obalu, penju se, naredniče, a on: Plavi, šonjo jedan, dolazi ovamo i sakrij se, šta čekaš, hoćeš limun? Ležeći na stomaku, Debeli i Mali vire napolje kroz šupljine na zidu od traka palmovog drveta; Crni i krmanoš Nijeves nepomično stoje u dnu kolibe a Plavi utrči unutra, čučne pored narednika. Eno ih, mati Anhelika, eno ih, a mati Anhelika jeste stara, ali vid je dobro služi, mati Patrosinio, vidi ih, ima ih šestoro. Starija žena, duge kose, nosi beličastu krpku preko stidnih delova tela a dve kobasice mekanog i tamnog mesa vise joj do struka. Iza nje, dva muškarca neodređenih godina, niski, trbušasti, nogu mršavih kao čačkalice, s udom prekrivenim komadima tkanine oker boje vezanim lijanama, golog tura, sa šiškama do obrva. Tegle grozdove banana. Posle njih su tu dve curice s venčićima od bilja

na glavi, jedna nosi minđušu u nosu, druga kožne kolutove oko gležnjeva. Gole su kao i dečak koji ide za njima, on izgleda mlađi i mršaviji. Gledaju pust proplanak, žena otvori usta, muškarci vrte glavom. Hoće li im se obratiti, mati Anhelika? Narednik: hoće, eno izlaze časne sestre, gledajte, momci. Šest glava se okrene u isti čas i zablene u njih. Monahinje hodaju prema grupi urođenika jednakim korakom, s osmehom na licu, a istovremeno, gotovo nečujno, Agvarune se zbijaju jedni uz druge, i ubrzo su svi oni jedno veliko telo, zemljano i zbijeno. Šest pari očiju se ne odvajaju od dve prilike u tamnim nabranim haljama koje lebde prema njima i ako pokušaju da beže, treba pojuriti za njima, momci, nikako pucati, nikako ih uplašiti. Puštaju da im priđu, naredniče, Plavi je mislio da će se nadati u beg čim ih ugledaju. Joj što su slatke devojčice, što su mlade, zar ne, naredniče?, ovaj Debeli je nepopravljiv. Časne sestre se zaustave a curice u isti mah uzmaknu, ispruže ruke, čvrsto se uhvate za noge starije žene, ona počne da se udara po ramenima, od svakog udarca joj se zatresu ogromne dojke, zaljuljaju se: neka je Gospod s njima. I mati Anhelika zahropće, otpljune, iz usta joj izleti bujica škripavih, grubih i piskutavih zvukova, zastane i opet otpljune, i razmetljivo, borbenu nastavi da hropće, vitla rukama, svečano zamahuje pred nepomičnim, bledim i hladnim licima Agvaruna. Mati im govori na neznabožačkom, momci, i pljuje isto kao ti divljaci. Naredniče, to im se sigurno sviđa, da im se hrišćanka obraća na njihovom jeziku, ama, momci, manje galamite, uplašiće se ako vas čuju. Hroptanje mati Anhelike dopire do kolibe veoma jasno, snažno, drečavo, a Crni i krmanoš Nijeves sad takođe kradom posmatraju proplanak, lica priljubljenih uza zid. Jedu joj iz ruke, momci, ala je mudra ta kaluđerica, a časne sestre i dvojica Agvaruna smeškaju se, klanjaju jedni drugima. Pored toga, veoma je učena, zna li narednik da u misiji po ceo dan uče? Valjda će pre biti da se

mole, Mali, zbog grehova ovog sveta. Mati Patrosinio se osmehne starijoj ženi, ona skrene pogled, i dalje je veoma ozbiljna, s rukama položenim na ramena curica. Šta li govore, naredniče, kako razgovaraju. Mati Anhelika i dva muškarca krevelje lica, mlataraju rukama i nogama, pljuju, upadaju jedni drugima u reč, kadli, najednom, troje dece se odvoje od starije žene, trčkaraju unaokolo, glasno se smeju. Deran pilji ovamo, momci, ne skida pogled odavde. Što je mršav, da li je narednik zapazio?, ogromna glavurda i malecno telo, liči na pauka. Ispod žbuna kose, krupne dečaćičeve oči netremice zure u kolibu. Crn je kao mrav, noge su mu krive i kržljave. Najednom digne ruku, vikne, momci, kopile, naredniče, iza zida nastaje prava strka, kletve i sudaranje, a proplankom se zaore grleni glasovi kad žandarmi dotrče spotičući se. Neka spuste te puške, bukvani, mati Anhelika ljutito pruža ruku prema žandarmima, ah, pokazaće njima poručnik. Obe curice zagnjure glavu u grudi starije žene, gnječe joj mekane grudi a dečaćić i dalje stoji razrogačenih očiju, na pola puta između žandarma i časnih sestara. Jedan Agvaruna ispusti grozd banana, negde zakokodače kokoš. Krmanoš Nijeves stoji na pragu kolibe, slamnati šešir mu je zabačen, cigareta u zubima. Šta to radite, naredniče, mati Anhelika poskoči, što se mešate tamo gde vas niko nije zvao? Ali ako spuste puške, ovi će ispariti u vidu lastinog repa, mati, ona mu pokaže pegavu pesnicu a on: spustite mauzere, momci. Blagim glasom, bez predaha, mati Anhelika priča Agvarunama, polako i ubedljivo zamahuje ukrućenim rukama, malo-pomalo muškarci se otkrave, počnu da odgovaraju jednosložnim rečima a mati, nasmešena, neumoljiva, ne prestaje da hropće. Mališan priđe žandarmima, njuši puške, pipka ih, Debeli ga čvrkne po čelu, mali se sagne i vrisne, kurvin sin je nepoverljiv i otromboljen struk Debelog, njegov podvaljak, obrazi, sve se zatrese od smeha. Mati Patrosinio se namršti, bezobrazniče, šta to

priča, kakve su to uvredljive reči, prostače jedan, a Debeli se ubi izvinjavajući se, zbunjeno odmahuje volujskom glavom, izletelo mu je bez razmišljanja, zapliće jezikom, mati. Curice i dečaćić se vrzmaju oko žandarma. Zagledaju ih, dodiruju vrhovima prstiju. Mati Anhelika i dva muškarca prijateljski hropću jedni drugima a sunce još blista u daljini, ali oko njih se nebo naoblačilo a iznad šume se navukla još jedna šuma belih i poput krošnje gustih oblaka: pašće kiša. I njih je mati Anhelika maločas uvredila, mati, a šta su to pa loše rekli. Mati Patrosinio se osmehne: tupane, kad je rekla bukvani, nije htela da ih vređa, nego da kaže kako su im glave tvrde kao bukovina, a mati Anhelika se okrene ka naredniku: ješće s njima, neka donesu poklone i limunadu. On klimne glavom, izda uputstva Malom i Plavom pokazujući im u pravcu jaruge, zelene banane i presna riba, momci, biće to gozba da polizeš prste. Deca se maju oko Debelog, Crnog i krmanoša Nijevesa, a mati Anhelika, muškarci i starija žena stavljaju listove banane na zemlju, ulaze u kolibe, iznose glinene posude, juku, zapale vatricu, obmotaju somove i grgeče listovima koje zavežu lijanama i prinesu ih plamenu. Hoće li sačekati da dođu i ostali, naredniče? Onda bi čekali sto godina, i krmanoš Nijeves baci cigaretu, ostali se neće vratiti, ako su otišli, to onda znači da ne žele posete a i ovi će da zbrišu čim im se ukaže prilika. Da, narednik to zna, samo zalud je svađati se s kaluđericama. Mali i Plavi se vrata s kesama i termosima, časne sestre, Agvarune i žandarmi posedaju ukrug ispred lišća banane a starija žena pljeska rukama rasterujući insekte. Mati Anhelika deli darove a Agvarune ih primaju ne pokazujući da su se obradovali, ali zatim, kad monahinje i žandarmi počnu da jedu komadiće ribe koju kidaju rukama, dva muškarca, ne gledajući jedan u drugog, otvaraju kese, glade ogleдалca i ogrlice, dele na ravne časti šarene brojanice a oči starije žene iznebuha lakomo zasijaju. Curice se otimaju oko

neke boce, dečaćić žvaće iz petnih žila a narednik sranje, dobiće proliv, naduće se kao mešina, iskočiće mu plikovi po telu, prsnuće i iscuriće gnoj. Drži komadić ribe kraj usana, trepće očima a Crni, Mali i Plavi se takođe mršte, mati Patrosinio zažmuri, proguta, lice joj se zgrči i samo krmanoš Nijeves i mati Anhelika stalno pružaju ruke prema palmovom lišću i nekako užurbano radosno kidaju parčiće belog mesa, čiste ga od košćica, prinose ustima. Svi ti ljudi iz šume pomalo su divljačni, čak i časne sestre, kako samo jedu. Narednik podrigne, svi ga pogledaju a on se nakašlje. Agvarune su stavile ogrlice oko vrata, pokazuju ih jedan drugom. Staklene kuglice su tamnocrvene i jako se ističu spram tetovaže na grudima muškarca koji je navukao šest narukvica s kuglicama na jednu ruku, tri na drugu. U koliko sati će poći, mati Anhelika? Žandarmi gledaju u narednika, Agvarune prestanu da žvaću. Curice pruže ruke, stidljivo dotiču blistave ogrlice, narukvice. Moraju da sačekaju i ostale, naredniče. Agvaruna sa tetovažom zahropće a mati Anhelika: eto, naredniče, je l' vidi?, neka jede, vređa ih kad pravi tako gadljiv izraz lica. Njemu se ne jede, ali hoće nešto da joj kaže, majčice, ne mogu da ostanu duže u Čikaisu. Časnoj sestri Anheliki usta su puna, narednik je tu da pomogne, sitnom i kao kamen čvrstom rukom istrese poslednje kapi limunade iz termosima, a ne da nareduje. Mali je čuo šta je narednik ranije rekao, kako ono beše?, a ovaj da će se vratiti pre nego što istekne osam dana, mati. Već pet dana su na putu, a koliko im još treba da se vrata, Adrijane?, tri ako ne bude kiše, vidi li?, takva su naredjenja, mati, neka mu ne uzme za zlo. Osim razgovora narednika i mati Anhelike čuju se i hrapavi glasovi: Agvarune se deru, udaraju se po ruci i upoređuju narukvice. Mati Patrosinio proguta zalogaj i otvori oči, a šta ako se ostali ne vrata?, šta ako se vrata za mesec dana?, naravno, to je samo jedno mišljenje, zažmuri, možda greši, i opet proguta. Mati Anhelika se

namrgodi, nove bore joj izbiju na licu, rukom pogladi pramičak belih dlaka na bradi. Narednik otpije gutljaj iz čuture: ovo je gore od sredstva za čišćenje creva, u ovom kraju se sve ugrije, vrućina nije kao u Pijuri, ovde od žege sve istruli. Debeli i Plavi su se izvalili na leđa, natukli kape na lice, Mali hoće da čuje zna li neko za to, Adrijane, a Crni zaista, neka nastavi, neka ispriča, Adrijane. To su pola ribe pola žene, na dnu lagune čekaju utopljenike, i čim se neki kanu prevrne, prilete, zgrabe hrišćanina i odnesu ga u svoje dvore u dubinama. Stave ga u viseće ležaljke koje nisu napravljene od jute nego od guja, i tamo mu rade šta hoće, a mati Patrosinio: zar opet pričaju o prazno-vericama?, oni: ne, ne, i misle da su hrišćani?, taman posla, majčice, baš su razgovarali da li će pasti kiša. Mati Anhelika se nagnula ka Agvarunama i umilno hropće, uporno se osmehuje, spojenih ruku, a muškarci se ne pomeraju s mesta, polako se uspravljaju, izdužili su vratove kao čaplje kad sede na suncu na obali reke i izbije nekakva izmaglica, nešto ih prestraši, rašire zenice i prsa jednoga se rašire, tetovaža jasno upadne u oči, nestane, pa opet jasno upadne u oči, i malo-pomalo primiču se časnoj sestri Anheliki, pažljivo, ozbiljno, ne progovarajući, a starija žena duge kose raširi ruke, dohvati curice. Dečačić i dalje jede, momci, sad će biti čupavo, neka budu spremni. Krmanoš, Mali i Crni začute. Plavi ustane crvenih očiju i prodrma Debelog, jedan Agvaruna krišom pogleda prvo narednika, zatim u nebo, starija žena sad grli curice, privija ih na svoje velike i mlitave grudi a dečačićeve oči kruže od mati Anhelike do muškaraca, od muškaraca do starije žene, od starije žene do žandarma i do mati Anhelike. Istetovirani Agvaruna progovori, za njim i drugi, pa starija žena, bujica zvukova zagluši glas mati Anhelike, koja odmahuje glavom i rukama i najednom, ne prestajući da hropću i da pljuju, polako, svečano, dva muškarca skinu ogrlice i narukvice i kiša staklenih đinđuva zapljušti po palmovom

lišću. Agvarune ispruže ruke ka ostacima ribe, među kojima teče rečica sivosmeđih mrava. Pobesneli su, momci, ali oni su spremni, naredniče, kad on naredi. Agvarune čiste ostatke belog i plavog mesa, noktima hvataju mrave, gnječe ih i veoma pažljivo umotavaju hranu u otrovne listove. Neka se Mali i Plavi pobrinu za curice, zaduži ih narednik a Debeli: kakvi srećnici. Mati Patrosinio je sva prebledela, miče usnama, prstima steže crne kuglice brojanice i pazite, naredniče, neka ne zaborave da su one još devojčice, zna on to, zna, neka Debeli i Crni ne daju golaćima da mrdnu i neka se mati ne brine, a mati Patrosinio: jao, šta ako budu surovi prema njima, a krmanoš će odneti stvari u čamac, momci, bez ikakvih surovosti: Sveta Marijo, majko božja. Svi gledaju usne bez kapi krvi mati Patrosinio a ona: moli za nas, prstima gnječi crne kuglice, mati Anhelika: smirite se, mati, narednik: spremni smo, sad je pravo vreme. Ustanu bez žurbe. Debeli i Crni otresu pantalone, sagnu se, uzmu puške i svi se rastrče, prolomi se vriska, u času, gaze jedni druge, dečačić rukama prekrije lice, smrti naše, a dvojica Agvaruna su se ukočili, amin, cvokoću zubima, oči zbunjeno blenu u puške uperene u njih. Ali starija žena je na nogama i rve se s Malim a curice se kao jegulje praćakaju u rukama Plavog. Mati Anhelika pokrije usta maramicom, oblak prašine je sve veći i gušći, Debeli kine a narednik: gotovo, mogu da siđu u jarugu, momci, mati Anhelika. A ko će da pomogne Plavom, naredniče, zar ne vidite da mu se otimaju iz ruku? Mali i starija žena se sruše na zemlju, u koštacu, neka Crni ide da mu pomogne, narednik će ga zameniti, paziće na golog muškarca. Časne sestre idu prema jaruzi ruku pod ruku, Plavi tegli dve prilike isprepletenih ruku i nogu a one se koprcaju, Crni svom snagom vuče stariju ženu za kosu dok se Mali konačno ne oslobodi i ne ustane. Ali starija žena skoči za njima, stigne ih, grebe noktima, a narednik: gotovo je, Debeli, otišli su. Povlače se

neprestano držeći na nišanu dva muškarca, izmiču na petama a Agvarune istog trenutka ustanu i krenu za puškama koje ih privlače kao magnet. Starica skakuće poput majmuna pauka, padne i ščepa dva para nogu, Mali i Crni se sapletu, majko božja, i oni padnu, neka mati Patrosinio ne viče toliko. S reke zapiri brz vetrić, popne se uz obronak, zakovitla prašinu, obaviju ih narandžasti oblačići a krupna zrna zemlje polete u vazduh nalik obadima. Dvojica Agvaruna i dalje poslušno stoje pred puškama a jaruga je veoma blizu. Ako pokušaju da uteknu, da li da Debeli zapuca? A mati Anhelika, budalo, može da ih ubije. Plavi uhvati za ruku curicu s mindušom, što ne silaze, naredniče?, drugu zgrabi za vrat, otimaju se, samo što mu se nisu otele iz ruku, a one ne viču ali se ritaju i njihove glave, ramena, noge i ruke se bore, udaraju i podrhtavaju a krmanoš Nijeves prođe ruku punih termos: požurite, Adrijane, da vam nije nešto ostalo? Ne, ništa, mogu da pođu kad narednik kaže. Mali i Crni čvrsto drže stariju ženu za ramena i kosu a ona sedi i vrišti, povremeno ih opauči rukama a u nogama više nema snage i blagosloven je plod, mati, mati, utrobe tvoje a Plavome curice beže, Isus. Istetovirani muškarac gleda u pušku Debelog, starija žena jaukne i brizne u plač, suze se u tankim kanalićima slivaju kroz pokoricu od prašine na ženinom licu i neka se Debeli ne pravi blesav. Ali ako pokuša da pobegne, naredniče, razbiće mu tintaru, makar i kundakom, naredniče, i gotova priča. Mati Anhelika skine maramicu s usta: grubijane, zašto priča takve grozote?, zašto mu narednik to dozvoljava?, Plavi pita može li da krene nizbrdo, ove nevaljalice mu oguliše kožu. Ruke curica ne mogu da dohvate lice Plavog, nego samo njegov vrat, već pun modrih prugica, iscepale su mu košulju i pokidale dugmad. Povremeno kao da klonu, telo im malakše, zaječe, a onda opet napadnu, golim nogama udaraju o gamašne Plavog, on psuje i otresa ih, one nemušto opet navale i neka mati siđe

već jednom, šta čeka, i Plavi će za njom a mati Anhelika: što ih tako steže kad su još male?, utrobe tvoje Isus, mati, mati. Ako je Mali i Crni puste, žena će nasrnuti na njih, naredniče, šta da rade?, a Plavi: onda neka ih ona drži, hajde, mati, zar ne vidi kako ga grebu? Narednik zamahne puškom, Agvarune dipe uvis, koraknu unatrag, Mali i Crni puste stariju ženu, ruke su im slobodne i mogu da se brane, ali ona se ne pomera, samo trlja oči, no sad je tu dečaćić, kao da je iznikao iz oblačića prašine: čučne i zagnjuri glavu među žitke dojke. Mali i Crni odlaze nizbrdo, malo-pomalo i nestanu iza ružičastog zida, sranje, kako će Plavi sam-samcit da se spusti s devojčicama, šta je njima, naredniče, zašto su otišli, a mati Anhelika mu priđe i odrešito maše rukama: ona će da mu pomogne. Pruži ruke ka curici s mindušom, ali je ne dodirne nego se presamiti, mala pesnica opet udari, redovničko ruho se zaleluja unatrag a mati Anhelika jekne i skupi se: lepo joj je rekao, Plavi trese curicu kao da je krpa, mati, zar nije prava beštija? Bleda i izborana, mati Anhelika pokuša još jednom, uhvati ruku obema šakama, Sveta Marijo, a sad urlaju, majko božja, šutiraju, Sveta Marijo, grebu noktima, svi kašlju, majko božja, i neka se ne moli toliko, nego nek silaze dole, mati Patrosinio, što se pizda toliko uplašila, do kada će, šta misle, neka silaze, jebiga, narednik se već razgoropadio. Mati Patrosinio se okrene, strči niz padinu i nestane, Debeli isturi napred pušku a istetovirani Agvaruna ustukne. Ala gleda s mržnjom, naredniče, kao da je kivan na nas, jebô ti ja mater, i oholo: sigurno su ovakve oči u Čuljačkija,* naredniče. Gusti oblaci od kojih se ne vide oni što idu nizbrdo sve su udaljeniji, starija žena plače, previja se od jada a dvojica Agvaruna posmatraju cev, kundak, okrugle otvore pušaka: Debeli, neka se ne unervozi. Nije se unervozio, naredniče, ali kako nas mrko gleda, jebote, kako se usuđuje. Plavi,

* Legendarni đavo iz amazonskih prašuma u Peruu i Brazilu. (Prim. prev.)

mati Anhelika i curice takođe iščeznu u kovitlacima prašine a starija žena dopuzi do ivice jaruge, gleda prema reci, bradavice dojki joj dodiruju zemlju a dečacić ispušta neobične glasove, kuka kao ptica kukavica a Debelom se ne sviđa što su golaći toliko blizu njega, naredniče, kako će sad da siđu dole kad su sami. Uto zabrekće motor čamca, žena začuti i podigne lice, pogleda u nebo, dečacić učini isto što i ona, dvojica Agvaruna takođe, budale gledaju gde je avion, Debeli, ne shvataju, sad je pravi trenutak. Povuku pušku natrag pa je odmah izbace napred, dva muškarca odskoče i zalepetaju rukama i nogama, sad narednik i Debeli silaze nizbrdo unatraške, ne skidajući prst sa obarača, gaze blato do kolena a motor brekće sve jače, truje vazduh štucanjem, grgoljenjem, titrajima i trzajima a na nizbrdici nije kao na proplanku, ne pirka vetrić, samo se udišu vrela zapara i crvenkasta prašina što pecka i tera na kijanje. Gore, na vrhu jaruge, nejasno se vidi kako nekoliko kosmatih glava pogledom pretražuje nebo, lagano šara očima s jedne na drugu stranu tragajući među oblacima a motor je tu i curice plaču, Debeli, a on: molim?, naredniče, ne može više. Protrče kroz blato i kad stignu do čamca, dahću isplaženih jezika. Bilo je krajnje vreme, što su se toliko zadržali? Kako misle da se Debeli popne, nitkovi su se lepo smestili, neka mu naprave mesta. Ali on mora da smrša, pazite, Debeli ulazi a čamac tone, nije sad vreme za šale, pođimo već jednom, naredniče. Evo sad će odmah da pođu, mati Anhelika, naše smrti amin.

I

Neko je grunuo na vrata, nastojnica je podigla pogled s pisaćeg stola, mati Anhelika je kao vihor uletela u kancelariju, i spustila mrtvački blede ruke na naslon stolice.

– Šta se događa, mati Anhelika? Što ste tako upali?

– Pobegle su, majko! – promuca mati Anhelika. – Nijedna nije ostala, gospode bože.

– Šta to govorite, mati Anhelika? – nastojnica je skočila sa stolice i krenula do vrata. – Učenice?

– Gospode bože, gospode bože! – mati Anhelika je potvrdno klimala glavom, kratko, svaki put isto, veoma brzo, kao kokoš kad kljuca zrnevlje.

Santa Marija de Nijeva uzdiže se na ušću Nijeve u Gornji Maranjon, dve reke koje opasuju selo i predstavljaju njegove granice. Ispred sela iz Maranjona izranjaju dva ostrva i služe meštanima da mere koliko nivo vode nadolazi i spušta se. Kad nema magle, iz mesta se pozadi vide zeleni bregovi a ispred, nizvodno niz široku reku, masivi planinskog lanca koji Maranjon cepa nadvoje u tesnacu Manseriče: deset silovitih kilometara virova, stenja i brzaka, koji počinju kod jednog vojnog garnizona, u Poručniku Pinglou, a završavaju se kod drugog, u Borhi.